

Codul de procedură civilă și taxele de timbru

Ediție actualizată la
15 mai 2024

CARTEA A II-A. PROCEDURA CONTENCIOASĂ

Titlul I. Procedura în fața primei instanțe

Capitolul I. Sesizarea instanței de judecată

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Art. 192. Dreptul de a sesiza instanța. (1) Pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, orice persoană se poate adresa justiției prin sesizarea instanței competente cu o cerere de chemare în judecată. În cazurile anume prevăzute de lege, sesizarea instanței poate fi făcută și de alte persoane sau organe.

(2) Procesul începe prin înregistrarea cererii la instanță, în condițiile legii.

(3) Cel care formulează cererea de chemare în judecată se numește reclamant, iar cel chemat în judecată se numește pârât. *[R.A.: art. 109 alin. (1) CPC 1865]*

Art. 193. Procedura prealabilă. (1) Sesizarea instanței se poate face numai după îndeplinirea unei proceduri prealabile, dacă legea prevede în mod expres aceasta. Dovada îndeplinirii procedurii prealabile se va anexa la cererea de chemare în judecată.

(2) Neîndeplinirea procedurii prealabile nu poate fi invocată decât de către pârât prin întâmpinare, sub sancțiunea decăderii.

(3) La sesizarea instanței cu dezbateră procedurii succesoriale, reclamantul va depune o încheiere emisă de notarul public cu privire la verificarea evidențelor succesoriale prevăzute de Codul civil. În acest caz, neîndeplinirea procedurii prealabile va fi invocată de către instanță, din oficiu, sau de către pârât. *[R.A.: art. 109 alin. (2)-(4) CPC 1865]*

Legislație conexă: art. 108 și art. 330-331 din Regulamentul de aplicare a Legii notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, aprobat prin Ordinul ministrului justiției nr. 2333/C/2013 (M. Of. nr. 479 din 1 august 2013).

Secțiunea a 2-a. Cererea de chemare în judecată

Art. 194. Cuprinsul cererii de chemare în judecată. Cererea de chemare în judecată va cuprinde:

a) numele și prenumele, domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoane juridice, denumirea și sediul lor. De asemenea, cererea va cuprinde și codul numeric personal sau, după caz, codul unic de înregistrare ori codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului sau de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar ale reclamantului, precum și ale pârâtului, dacă părțile posedă ori li s-au atribuit aceste elemente de identificare potrivit legii, în măsura în care acestea sunt cunoscute de reclamant. Dispozițiile art. 148 alin. (1) teza a II-a sunt aplicabile. Dacă reclamantul locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;

b) numele, prenumele și calitatea celui care reprezintă partea în proces, iar în cazul reprezentării prin avocat, numele, prenumele acestuia și sediul profesional. Dispozițiile art. 148 alin. (1) teza a II-a sunt aplicabile în mod corespunzător. Dovada calității de reprezentant, în forma prevăzută la art. 151, se va alătura cererii;

c) obiectul cererii și valoarea lui, după prețuirea reclamantului, atunci când acesta este evaluabil în bani, precum și modul de calcul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori, cu indicarea înscrisurilor corespunzătoare. Pentru imobile se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 104. Pentru identificarea imobilelor se vor arăta localitatea și județul, strada și numărul, iar în lipsă, vecinătățile, etajul și apartamentul, precum și, când imobilul este înscris în cartea funciară, numărul de carte funciară și numărul cadastral sau topografic, după caz. La cererea de chemare în judecată se va anexa extrasul de carte funciară, cu arătarea titularului înscris în cartea funciară, eliberat de biroul de cadastru și publicitate imobiliară în raza căruia este situat imobilul, iar în cazul în care imobilul nu este înscris în cartea funciară, se va anexa un certificat emis de același birou, care atestă acest fapt;

d) arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea;

e) arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere. Când dovada se face prin înscrisuri, se vor aplica, în mod corespunzător, dispozițiile art. 150. Când reclamantul dorește să își dovedească cererea sau vreunul dintre capetele acesteia prin interogatoriul pârâtului, va cere înfățișarea în persoană a acestuia, dacă pârâtul este o persoană fizică. În cazurile în care legea prevede că pârâtul va răspunde în scris la interogatoriu, acesta va fi atașat cererii de chemare în judecată. Când se va cere dovada cu martori, se vor arăta numele, prenumele și adresa martorilor, dispozițiile art. 148 alin. (1) teza a II-a fiind aplicabile în mod corespunzător;

f) semnătura. *[R.A.: art. 112 CPC 1865]*

Art. 195. Numărul de exemplare. Cererea de chemare în judecată se va face în numărul de exemplare stabilit la art. 149 alin. (1).

Art. 196. Nulitatea cererii. (1) Cererea de chemare în judecată care nu cuprinde numele și prenumele sau, după caz, denumirea oricăreia dintre părți, obiectul cererii, motivele de fapt ale acesteia ori semnătura părții sau a reprezentantului acesteia este nulă. Dispozițiile art. 200 sunt aplicabile.

(2) Cu toate acestea, lipsa semnăturii se poate acoperi în tot cursul judecării în fața primei instanțe. Dacă se invocă lipsa de semnătură, reclamantul care lipsește la acel termen va trebui să semneze cererea cel mai târziu la primul termen următor, fiind înștiințat în acest sens prin citație. În cazul în care reclamantul este prezent în instanță, acesta va semna chiar în ședința în care a fost invocată nulitatea.

(3) Orice altă neregularitate în legătură cu semnarea cererii de chemare în judecată va fi îndreptată de reclamant în condițiile prevăzute la alin. (2). *[R.A.: art. 133 CPC 1865]*

Art. 197. Timbrarea cererii. În cazul în care cererea este supusă timbrării, dovada achitării taxelor datorate se atașează cererii. Netimbrarea sau timbrarea insuficientă atrage anularea cererii de chemare în judecată, în condițiile legii.

Recurs în interesul legii. Prin Decizia nr. 2/2024 (M. Of. nr. 284 din 2 aprilie 2024), Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, a admis recursul în interesul legii formulat de Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj și,

În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 115 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, coroborate cu prevederile art. 32 și art. 33 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, raportat la dispozițiile art. 197, art. 470 alin. (2) și (3), respectiv art. 486 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, a stabilit:

„În cazul cererilor de chemare în judecată și al căilor de atac introduse sau declarate de către debitor anterior deschiderii procedurii de insolvență, supuse taxei judiciare de timbru, potrivit legii, însușirea cererii de chemare în judecată sau a căii de atac de către practicianul în insolvență desemnat în procedura ulterior declanșată nu atrage scutirea de la plata taxei judiciare de timbru”.

Legislație conexă: art. 33 din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru (M. Of. nr. 392 din 29 iunie 2013).

Art. 198. Cumulul de cereri. Prin aceeași cerere de chemare în judecată, reclamantul poate formula mai multe capete principale de cerere împotriva aceleiași persoane, în condițiile art. 99 alin. (2).

Art. 199. Înregistrarea cererii. (1) Cererea de chemare în judecată, depusă personal sau prin reprezentant, sosită prin poștă, curier, fax sau scanată și transmisă prin poștă electronică ori prin înscris în formă electronică, se înregistrează și primește dată certă prin aplicarea ștampilei de intrare.

(2) După înregistrare, cererea și înscrisurile care o însoțesc, la care sunt atașate, când este cazul, dovezile privind modul în care acestea au fost transmise către instanță, se predau președintelui instanței sau persoanei desemnate de acesta, care va lua de îndată măsuri în vederea stabilirii în mod aleatoriu a completului de judecată, potrivit legii.

Art. 200. Verificarea cererii și regularizarea acesteia. (1) Completul căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza verifică, de îndată, dacă cererea de chemare în judecată este de competența sa și dacă aceasta îndeplinește cerințele prevăzute la art. 194-197.

(2) În cazul în care cauza nu este de competența sa, completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune, prin încheiere dată fără citarea părților, trimiterea dosarului completului specializat competent sau, după caz, secției specializate competente din cadrul instanței sesizate. Dispozițiile privitoare la necompetență și conflictele de competență se aplică prin asemănare.

(3) Când cererea nu îndeplinește cerințele prevăzute la art. 194-197, reclamantului i se vor comunica în scris lipsurile, cu mențiunea că, în termen de cel mult 10 zile de la primirea comunicării, trebuie să facă completările sau modificările dispuse, sub sancțiunea anulării cererii. Se exceptează de la această sancțiune obligația de a se desemna un reprezentant comun, caz în care sunt aplicabile dispozițiile art. 202 alin. (3).

(4)^[1] Dacă obligațiile privind completarea sau modificarea cererii prevăzute la art. 194 lit. a)-c), d) numai în cazul motivării în fapt și fi), precum și art. 195-197 nu sunt îndeplinite în termenul prevăzut la alin. (3), prin încheiere se dispune anularea cererii.

^[1] Alin. (4) al art. 200 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 25 din Legea nr. 310/2018.

(4)^[1] Reclamantului nu i se poate cere să completeze sau să modifice cererea de chemare în judecată cu date sau informații de care acesta nu dispune personal și pentru obținerea cărora este necesară intervenția instanței.

(5) Împotriva încheierii de anulare, reclamantul va putea face numai cerere de reexaminare, solicitând motivat să se revină asupra măsurii anulării.

(6) Cererea de reexaminare se face în termen de 15 zile de la data comunicării încheierii.

(7) Cererea se soluționează prin încheiere definitivă dată în camera de consiliu, cu citarea reclamantului, de către un alt complet al instanței respective, desemnat prin repartizare aleatorie, care va putea reveni asupra măsurii anulării dacă aceasta a fost dispusă eronat sau dacă neregularitățile au fost înlăturate în termenul acordat potrivit alin. (3).

(8) În caz de admitere, cauza se retrimită completului inițial investit. **[R.A.: art. 114 alin. (1)-(4) CPC 1865]**

Legislație conexă: ► art. 42 alin. (4) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată (M. Of. nr. 948 din 15 octombrie 2020); ► art. 87 alin. (1) din Legea nr. 273/2004 privind procedura adopției, republicată (M. Of. nr. 739 din 23 septembrie 2016); ► art. 14 alin. (2) și art. 25 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ (M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004); ► art. 61¹ din Legea nr. 122/2006 privind azilul în România (M. Of. nr. 428 din 18 mai 2006); ► art. 41 și art. 66 alin. (10) din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014); ► art. 10 din Legea nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice (M. Of. nr. 464 din 26 iunie 2015); ► art. 213 alin. (13) și art. 214 alin. (1) din Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală (M. Of. nr. 547 din 23 iulie 2015); ► art. 50 alin. (3) din Legea nr. 101/2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor (M. Of. nr. 393 din 23 mai 2016); ► art. 15 alin. (7), art. 16 alin. (2) și art. 17 alin. (2) din Legea nr. 136/2020 privind instituirea unor măsuri în domeniul sănătății publice în situații de risc epidemiologic și biologic, republicată (M. Of. nr. 884 din 28 septembrie 2020).

Art. 201. Fixarea primului termen de judecată. (1) Judecătorul, de îndată ce constată că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru cererea de chemare în judecată, dispune, prin rezoluție, comunicarea acesteia către pârât, punându-i-se în vedere că are obligația de a depune întâmpinare, sub sancțiunea prevăzută de lege, care va fi indicată expres, în termen de 25 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată, în condițiile art. 165.

(2)^[2] Întâmpinarea se comunică de îndată reclamantului, care poate depune răspuns la întâmpinare în termen de 10 zile de la comunicare. Pârâtul va lua cunoștință de răspunsul la întâmpinare de la dosarul cauzei.

(3) În termen de 3 zile de la data depunerii întâmpinării, judecătorul fixează prin rezoluție primul termen de judecată, care va fi de cel mult 60 de zile de la data rezoluției, dispunând citarea părților.

[1] Alin. (4)¹ al art. 200 a fost introdus prin art. I pct. 26 din Legea nr. 310/2018.

[2] Alin. (2)-(4) ale art. 201 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 27 din Legea nr. 310/2018.

(4) În cazul în care pârâtul nu a depus întâmpinare în termenul prevăzut la alin. (1), la data expirării termenului respectiv, judecătorul fixează prin rezoluție primul termen de judecată, care va fi de cel mult 60 de zile de la data rezoluției, dispunând citarea părților.

(5) În procesele urgente, termenele prevăzute la alin. (1)-(4) pot fi reduse de judecător în funcție de circumstanțele cauzei.

(6) În cazul în care pârâtul domiciliază în străinătate, judecătorul va fixa un termen mai îndelungat, rezonabil, în raport cu împrejurările cauzei. Citarea se va face cu respectarea dispozițiilor art. 156. [R.A.: art. 114¹ alin. (1)-(3) CPC 1865]

Legislație conexă: ► art. 42 alin. (4) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată (M. Of. nr. 948 din 15 octombrie 2020); ► art. 14 alin. (2) și art. 25 alin. (2) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ (M. Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004); ► art. 41 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență (M. Of. nr. 466 din 25 iunie 2014); ► art. 10 din Legea nr. 151/2015 privind procedura insolvenței persoanelor fizice (M. Of. nr. 464 din 26 iunie 2015).

Art. 202. Reprezentarea judiciară a părților în caz de coparticipare procesuală.

(1) În procesele în care, în condițiile art. 59, sunt mai mulți reclamanți sau pârâți, judecătorul, ținând cont de numărul foarte mare al acestora, de necesitatea de a se asigura desfășurarea normală a activității de judecată, cu respectarea drepturilor și intereselor legitime ale părților, va putea dispune, prin rezoluție, reprezentarea lor prin mandatar și îndeplinirea procedurii de comunicare a actelor de procedură numai pe numele mandatului, la domiciliul sau sediul acestuia.

(2) Reprezentarea se va face, după caz, prin unul sau mai mulți mandatar, persoane fizice ori persoane juridice, cu respectarea dispozițiilor privind reprezentarea judiciară.

(3) Dovada mandatului va fi depusă de către reclamanți în termenul prevăzut la art. 200 alin. (3), iar de către pârâți, odată cu întâmpinarea. Dacă părțile nu își aleg un mandatar sau nu se înțeleg asupra persoanei mandatului, judecătorul va numi, prin încheiere, un curator special, în condițiile art. 58 alin. (3), care va asigura reprezentarea reclamanților sau, după caz, a pârâților și căruia i se vor comunica actele de procedură. Măsura numirii curatorului se comunică părților, care vor suporta cheltuielile privind remunerarea acestuia. [R.A.: art. 114 alin. (5) CPC 1865]

Art. 203. Măsuri pentru pregătirea judecării. (1) Judecătorul, sub rezerva dezbaterii la primul termen de judecată, dacă s-a solicitat prin cererea de chemare în judecată, va putea dispune citarea pârâtului la interogatoriu, alte măsuri pentru administrarea probelor, precum și orice alte măsuri necesare pentru desfășurarea procesului potrivit legii.

(2) În condițiile legii se vor putea încuviința, prin încheiere executorie, măsuri asigurătorii, precum și măsuri pentru asigurarea probelor. [R.A.: art. 114¹ alin. (5) și (6) CPC 1865]

Art. 204. Modificarea cererii de chemare în judecată. (1) Reclamantul poate să își modifice cererea și să propună noi dovezi, sub sancțiunea decăderii, numai până la primul termen la care acesta este legal citat. În acest caz, instanța dispune amânarea pricinii și comunicarea cererii modificate pârâtului, în vederea formulării

întâmpinării, care, sub sancțiunea decăderii, va fi depusă cu cel puțin 10 zile înaintea termenului fixat, urmând a fi cercetată de reclamant la dosarul cauzei.

(2) Cu toate acestea, nu se va da termen, ci se vor trece în încheierea de ședință declarațiile verbale făcute în instanță când:

1. se îndreaptă greșelile materiale din cuprinsul cererii;
2. reclamantul mărește sau micșorează quantumul obiectului cererii;
3. se solicită contravaloarea obiectului cererii, pierdut sau pierit în cursul procesului;
4. se înlocuiește o cerere în constatare printr-o cerere în realizarea dreptului sau invers, atunci când cererea în constatare este admisibilă.

(3) Modificarea cererii de chemare în judecată peste termenul prevăzut la alin. (1) poate avea loc numai cu acordul expres al tuturor părților. *[R.A.: art. 132 CPC 1865]*

Secțiunea a 3-a. Întâmpinarea

Art. 205. Scopul și cuprinsul întâmpinării. (1) Întâmpinarea este actul de procedură prin care pârâtul se apără, în fapt și în drept, față de cererea de chemare în judecată.

(2) Întâmpinarea va cuprinde:

a) numele și prenumele, codul numeric personal, domiciliul sau reședința pârâtului ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul, precum și, după caz, codul unic de înregistrare sau codul de identificare fiscală, numărul de înmatriculare în registrul comerțului ori de înscriere în registrul persoanelor juridice și contul bancar, dacă reclamantul nu le-a menționat în cererea de chemare în judecată. Dispozițiile art. 148 alin. (1) teza a II-a sunt aplicabile în mod corespunzător. Dacă pârâtul locuiește în străinătate, va arăta și domiciliul ales în România, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul;

b) excepțiile procesuale pe care pârâtul le invocă față de cererea reclamantului;

c) răspunsul la toate pretențiile și motivele de fapt și de drept ale cererii;

d) dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt din cerere, dispozițiile art. 194 lit. e) fiind aplicabile în mod corespunzător;

e) semnătura. *[R.A.: art. 115 CPC 1865]*

Art. 206. Comunicarea întâmpinării. (1) Întâmpinarea se comunică reclamantului, dacă legea nu prevede altfel.

(2) La întâmpinare se va alătura același număr de copii certificate de pe înscrisurile pe care se sprijină, precum și un rând de copii pentru instanță. Dispozițiile art. 149 alin. (1), (3) și (4) și ale art. 150 sunt aplicabile. *[R.A.: art. 116 CPC 1865]*

Art. 207. Întâmpinarea comună. Când sunt mai mulți pârâți, aceștia pot răspunde împreună, toți sau numai o parte din ei, printr-o singură întâmpinare. *[R.A.: art. 117 CPC 1865]*

Art. 208. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării. (1) Întâmpinarea este obligatorie, în afară de cazurile în care legea prevede în mod expres altfel.

(2) Nedepunerea întâmpinării în termenul prevăzut de lege atrage decăderea pârâtului din dreptul de a mai propune probe și de a invoca excepții, în afara celor de ordine publică, dacă legea nu prevede altfel. *[R.A.: art. 118 alin. (1) CPC 1865]*

Secțiunea a 4-a. Cererea reconvențională

Art. 209. Noțiune și condiții. (1) Dacă pârâtul are, în legătură cu cererea reclamanțului, pretenții derivând din același raport juridic sau strâns legate de aceasta, poate să formuleze cerere reconvențională.

(2) În cazul în care pretențiile formulate prin cerere reconvențională privesc și alte persoane decât reclamantul, acestea vor putea fi chemate în judecată ca pârâți.

(3) Cererea trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute pentru cererea de chemare în judecată.

(4) Cererea reconvențională se depune, sub sancțiunea decăderii, odată cu întâmpinarea sau, dacă pârâtul nu este obligat la întâmpinare, cel mai târziu la primul termen de judecată.

(5) Cererea reconvențională se comunică reclamantului și, după caz, persoanelor prevăzute la alin. (2) pentru a formula întâmpinare. Dispozițiile art. 201 se aplică în mod corespunzător.

(6) Când reclamantul și-a modificat cererea de chemare în judecată, cererea reconvențională se va depune cel mai târziu până la termenul ce se va încuviința pârâtului în acest scop, dispozițiile alin. (5) fiind aplicabile.

(7) Reclamantul nu poate formula cerere reconvențională la cererea reconvențională a pârâtului inițial. [*R.A.: art. 119 CPC 1865*]

Art. 210. Disjungerea cererii reconvenționale. (1) Cererea reconvențională se judecă odată cu cererea principală.

(2) Dacă numai cererea principală este în stare de a fi judecată, instanța poate dispune judecarea separată a cererii reconvenționale. Cu toate acestea, disjungerea nu poate fi dispusă în cazurile anume prevăzute de lege sau dacă judecarea ambelor cereri se impune pentru soluționarea unitară a procesului. [*R.A.: art. 120 CPC 1865*]

Capitolul II. Judecata

Secțiunea 1. Dispoziții generale

Art. 211. Scopul judecării procesului. Completul de judecată, constituit potrivit legii, efectuează activitatea de cercetare și dezbateră a fondului procesului, cu respectarea tuturor principiilor și garanțiilor procesuale, în vederea soluționării legale și temeinice a acestuia.

Art. 212. Locul judecării procesului. Judecarea procesului are loc la sediul instanței, dacă prin lege nu se dispune altfel.

Art. 213.^[1] Desfășurarea procesului fără prezența publicului. (1) În cazurile în care cercetarea procesului sau dezbateră fondului în ședință publică ar aduce atingere moralității, ordinii publice, intereselor minorilor, vieții private a părților ori intereselor justiției, după caz, instanța, la cerere sau din oficiu, poate dispune ca acestea să se desfășoare în întregime sau în parte fără prezența publicului.

[¹] Art. 213 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 28 din Legea nr. 310/2018.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1), au acces în sala de ședință părțile, reprezentanții lor, cei care îi asistă pe minori, apărătorii părților, martorii, experții, traducătorii, interpreții, precum și alte persoane cărora instanța, pentru motive temeinice, le admite să asiste la proces. [R.A.: art. 121 alin. (2) CPC 1865]

Art. 214. Continuitatea instanței. (1) Membrii completului care judecă procesul trebuie să rămână aceiași în tot cursul judecării.

(2) În cazurile în care, pentru motive temeinice, un judecător este împiedicat să participe la soluționarea cauzei, acesta va fi înlocuit în condițiile legii.

(3) Dacă înlocuirea prevăzută la alin. (2) a avut loc după ce s-a dat cuvântul în fond părților, cauza se repune pe rol.

Dezlegarea unor chestiuni de drept. A se vedea Decizia nr. 52/2023 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă, redată în extras *infra*, la art. 488.

Art. 215. Ordinea judecării proceselor. (1) Pentru fiecare ședință de judecată se va întocmi o listă cu procesele ce se dezbate în acea zi, care va fi afișată pe portalul instanței și la ușa sălii de ședință cu cel puțin o oră înainte de începerea acestora. Lista va cuprinde și intervalele orare orientative fixate pentru strigarea cauzelor. Dispozițiile art. 220 sunt aplicabile.

(2) Procesele declarate urgente, cele rămase în divergență și cele care au primit termen în continuare se vor dezbate înaintea celorlalte.

(3) Procesele în care partea sau părțile sunt reprezentate ori asistate de avocat, respectiv consilier juridic se vor dezbate cu prioritate.

(4) La cererea părții interesate, pentru motive temeinice, judecătorul poate schimba ordinea de pe listă. [R.A.: art. 125 CPC 1865]

Art. 216. Atribuțiile președintelui completului de judecată. (1) Președintele completului conduce ședința de judecată. El deschide, suspendă și ridică ședința.

(2) Președintele dă cuvântul mai întâi reclamantului, apoi pârâtului, precum și celorlalte părți din proces, în funcție de poziția lor procesuală. Reprezentantul Ministerului Public va vorbi cel din urmă, în afară de cazul când a pornit acțiunea. Altor persoane sau organe care participă la proces li se va da cuvântul în limita drepturilor pe care le au în proces.

(3) În cazul în care este necesar, președintele poate da cuvântul părților și celorlalți participanți, în aceeași ordine, de mai multe ori.

(4) Președintele poate să limiteze în timp intervenția fiecărei părți. În acest caz, el trebuie să pună în vedere părții, înainte de a-i da cuvântul, timpul pe care îl are la dispoziție.

(5) Judecătorii sau părțile pot pune întrebări celorlalți participanți la proces numai prin mijlocirea președintelui, care poate însă încuviința ca aceștia să pună întrebările direct. Ordinea în care se pun întrebările se stabilește de către președinte. [R.A.: art. 128, art. 130 CPC 1865]

Art. 217. Poliția ședinței de judecată. (1) Președintele completului de judecată exercită poliția ședinței, putând lua măsuri pentru păstrarea ordinii și a bunei-cuviințe, precum și a solemnității ședinței de judecată.

(2) Dacă nu mai este loc în sala de ședință, președintele le poate cere celor care ar veni mai târziu sau care depășesc numărul locurilor existente să părăsească sala.

(3) Nimeni nu poate fi lăsat să intre cu arme în sala de ședință, cu excepția cazului în care le poartă în exercitarea serviciului pe care îl îndeplinește în fața instanței.

(4) Persoanele care iau parte la ședință sunt obligate să aibă o purtare și o ținută cuviincioase.

(5) Cei care se adresează instanței în ședință publică trebuie să stea în picioare, însă președintele poate încuviința, atunci când apreciază că este necesar, excepții de la această îndatorire.

(6) Președintele atrage atenția părții sau oricărei alte persoane care tulbură ședința ori nesocotește măsurile luate să respecte ordinea și buna-cuviință, iar în caz de nevoie dispune îndepărtarea ei.

(7) Pot fi, de asemenea, îndepărtați din sală minorii, precum și persoanele care s-ar înfățișa într-o ținută necuviincioasă.

(8) Dacă înainte de închiderea dezbaterilor una dintre părți a fost îndepărtată din sală, aceasta va fi chemată în sală pentru a i se pune în vedere actele esențiale efectuate în lipsa ei. Aceste dispoziții nu se aplică în cazul în care partea îndepărtată este asistată de un apărător care a rămas în sală.

(9) Când cel care tulbură liniștea ședinței este însuși apărătorul părții, președintele îl va chema la ordine și, dacă, din cauza atitudinii lui, continuarea dezbaterilor nu mai este cu putință, procesul se va amâna, aplicându-se amenda judiciară prevăzută la art. 187 alin. (1) pct. 2, iar cheltuielile ocazionate de amânare vor fi trecute în sarcina sa, prin încheiere executorie, dispozițiile art. 191 fiind aplicabile. **[R.A.: art. 122 alin. (1)-(6), art. 123 CPC 1865]**

Art. 218. Infrafracțiuni de audiență. (1) Dacă în cursul ședinței se săvârșește o infracțiune, președintele o constată și îl identifică pe făptuitor. Procesul-verbal întocmit se trimite procurorului.

(2) Instanța poate, în condițiile legii penale, să dispună și reținerea făptuitorului. **[R.A.: art. 122 alin. (7) și (8) CPC 1865]**

Legislație conexă: art. 360 din Codul de procedură penală (M. Of. nr. 486 din 15 iulie 2010).

Art. 219. Verificări privind prezentarea părților. (1) Instanța verifică identitatea părților, iar dacă ele sunt reprezentate ori asistate, verifică și împuternicirea sau calitatea celor care le reprezintă ori le asistă.

(2) În cazul în care părțile nu răspund la apel, instanța va verifica dacă procedura de citare a fost îndeplinită și, după caz, va proceda, în condițiile legii, la amânarea, suspendarea ori la judecarea procesului.

Art. 220. Amânarea cauzei când nu este în stare de judecată. Părțile pot cere instanței, la începutul ședinței, amânarea cauzelor care nu sunt în stare de judecată, dacă aceste cereri nu provoacă dezbateri. Când completul de judecată este alcătuit din mai mulți judecători, această amânare se poate face și de un singur judecător. **[R.A.: art. 126 CPC 1865]**

Art. 221. Amânarea judecării prin învoiala părților. (1) Amânarea judecării în temeiul învoielii părților nu se poate încuviința decât o singură dată în cursul procesului.

(2) După o asemenea amânare, dacă părțile nu stăruiesc în judecată, aceasta va fi suspendată și cauza va fi repusă pe rol numai după plata taxelor de timbru, potrivit legii.

(3) Instanța este obligată să cerceteze dacă amânarea cerută de părți pentru un motiv anumit nu tinde la o amânare prin învoiala părților; este socotită ca atare cererea de amânare la care cealaltă parte s-ar putea împotrivi. [*R.A.: art. 155 CPC 1865*]

Art. 222. Amânarea judecării pentru lipsă de apărare. (1) Amânarea judecării pentru lipsă de apărare poate fi dispusă, la cererea părții interesate, numai în mod excepțional, pentru motive temeinice și care nu sunt imputabile părții sau reprezentantului ei.

(2) Când instanța refuză amânarea judecării pentru acest motiv, va amâna, la cererea părții, pronunțarea în vederea depunerii de concluzii scrise. [*R.A.: art. 156 CPC 1865*]

Art. 223. Judecarea cauzei în lipsa părții legal citate. (1) Lipsa părții legal citate nu poate împiedica judecarea cauzei, dacă legea nu dispune altfel.

(2) Dacă la orice termen fixat pentru judecată se înfățișează numai una dintre părți, instanța, după ce va cerceta toate lucrările din dosar și va asculta susținerile părții prezente, se va pronunța pe temeiul dovezilor administrate, examinând și excepțiile și apărările părții care lipsește.

(3) Dispozițiile alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător și în cazul în care lipsesc ambele părți, deși au fost legal citate, dacă cel puțin una dintre ele a cerut în scris judecarea cauzei în lipsă. [*R.A.: art. 152 CPC 1865*]

Art. 224. Discutarea cererilor și excepțiilor. Instanța este obligată, în orice proces, să pună în discuția părților toate cererile, excepțiile, împrejurările de fapt sau temeiurile de drept prezentate de ele, potrivit legii, sau invocate din oficiu.

Art. 225. Folosirea traducătorului și interpretului. (1) Când una dintre părți sau dintre persoanele care urmează să fie ascultate nu cunoaște limba română, instanța va folosi un traducător autorizat. Dacă părțile sunt de acord, judecătorul sau greșierul poate face oficiul de traducător. În situația în care nu poate fi asigurată prezența unui traducător autorizat, se vor aplica prevederile art. 150 alin. (4).

(2) În cazul în care una dintre persoanele prevăzute la alin. (1) este mută, surdă sau surdo-mută ori, din orice altă cauză, nu se poate exprima, comunicarea cu ea se va face în scris, iar dacă nu poate citi sau scrie, se va folosi un interpret.

(3) Dispozițiile privitoare la experți se aplică în mod corespunzător și traducătorilor și interpreților. [*R.A.: art. 142, art. 143 CPC 1865*]

Art. 226.^[1] Ascultarea minorilor și a majorilor puși sub ocrotire. (1) În cazul în care, potrivit legii, urmează să fie ascultat un minor, ascultarea se va face în camera de consiliu.

(2) În procesele în care urmează să fie ascultată o persoană care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială, ascultarea se va face în camera de consiliu, dacă instanța apreciază că este în interesul acesteia.

---

^[1] Art. 226 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. 8 pct. 7 din Legea nr. 140/2022.

(3) Ținând seama de împrejurările procesului, instanța hotărăște dacă, după caz, părinții, tutorele sau alte persoane vor fi de față la ascultarea celor prevăzuți la alin. (1) și (2). [R.A.: art. 144¹ CPC 1865]

Art. 227. Prezența personală a părților în vederea soluționării amiabile a litigiului. (1) În tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părților, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii. În acest scop, el va solicita înfățișarea personală a părților, chiar dacă acestea sunt reprezentate. Dispozițiile art. 241 alin. (3) sunt aplicabile.

(2) În litigiile care, potrivit legii, pot face obiectul procedurii de mediere, judecătorul poate invita părțile să participe la o ședință de informare cu privire la avantajele folosirii acestei proceduri. Când consideră necesar, ținând seama de circumstanțele cauzei, judecătorul va recomanda părților să recurgă la mediere, în vederea soluționării litigiului pe cale amiabilă, în orice fază a judecării. Medierea nu este obligatorie pentru părți.

(3) În cazul în care judecătorul recomandă medierea, părțile se vor prezenta la mediator, în vederea informării lor cu privire la avantajele medierii. După informare, părțile decid dacă acceptă sau nu soluționarea litigiului prin mediere. Până la termenul fixat de instanță, care nu poate fi mai scurt de 15 zile, părțile depun procesul-verbal întocmit de mediator cu privire la rezultatul ședinței de informare.

(4) Prevederile alin. (3) nu sunt aplicabile în cazul în care părțile au încercat soluționarea litigiului prin mediere anterior introducerii acțiunii.

(5) Dacă, în condițiile alin. (1) sau (2), părțile se împacă, judecătorul va constata învoiala lor în cuprinsul hotărârii pe care o va da. Dispozițiile art. 440 sunt aplicabile. [R.A.: art. 131 alin. (1) CPC 1865]

Art. 228. Imposibilitatea și refuzul de a semna. Când cel obligat să semneze un act de procedură nu poate sau refuză să semneze, se face mențiunea corespunzătoare în acel act, sub semnătura președintelui și a grefierului. [R.A.: art. 144 CPC 1865]

Art. 229. Termen în cunoștință. (1) Partea care a depus cererea personal sau prin mandatar și a luat termenul în cunoștință, precum și partea care a fost prezentă la un termen de judecată, personal sau printr-un reprezentant legal ori convențional, chiar neîmputernicit cu dreptul de a cunoaște termenul, nu va fi citată în tot cursul judecării la acea instanță, considerându-se că ea cunoaște termenele de judecată ulterioare. Aceste dispoziții îi sunt aplicabile și părții căreia, personal ori prin reprezentant legal sau convențional ori prin funcționarul sau persoana însărcinată cu primirea corespondenței, i s-a înmănat citația pentru un termen de judecată, considerându-se că, în acest caz, ea cunoaște și termenele de judecată ulterioare aceluia pentru care citația i-a fost înmănată.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică:

1. în cazul reluării judecării, după ce a fost suspendată;
2. în cazul când procesul se repune pe rol;
3. când partea este chemată la interogatoriu, în afară de cazul în care a fost prezentă la încuviințarea lui, când s-a stabilit și termenul pentru luarea acestuia;
4. când, pentru motive temeinice, instanța a dispus ca partea să fie citată la fiecare termen;

5. în cazul în care instanța de apel sau de recurs fixează termen pentru rejudecarea fondului procesului după anularea hotărârii primei instanțe sau după casarea cu reținere.

(3) Militarii încazarmați sunt citați la fiecare termen.

(4) Deținuții sunt citați, de asemenea, la fiecare termen. [R.A.: art. 153 alin. (1) și (2) CPC 1865]

Art. 230. Preschimbarea termenului. Termenul de judecată nu poate fi preschimbat decât pentru motive temeinice, din oficiu sau la cererea oricăreia dintre părți. Completul de judecată investit cu judecarea cauzei hotărăște în camera de consiliu, fără citarea părților. Părțile vor fi citate de îndată pentru noul termen fixat. Dispozițiile art. 241 alin. (3) sunt aplicabile. [R.A.: art. 153 alin. (3) CPC 1865]

Art. 231. Notele de ședință. Înregistrarea ședinței. (1)^[1] Grefierul care participă la ședință este obligat să ia note în legătură cu desfășurarea procesului. Părțile pot cere citirea notelor și, dacă este cazul, corectarea lor.

(2) După terminarea ședinței de judecată, participanții la proces primesc, la cerere, câte o copie de pe notele grefierului.

(3) Notele grefierului pot fi contestate cel mai târziu la termenul următor.

(4)^[2] Instanța va înregistra ședințele de judecată.

(5) Instanța va elibera, la cerere, o copie electronică a înregistrării ședinței de judecată:

a) părților, pe cheltuiala acestora, în ceea ce privește cauza lor;

b) procurorului, pentru cauza în care participă.

(6) Înregistrările din ședința de judecată vor putea fi solicitate și de către instanțele de control judiciar. [R.A.: art. 149 CPC 1865]

Art. 232. Redactarea încheierii de ședință. (1) Pe baza notelor de ședință, iar dacă este cazul și a înregistrărilor efectuate, grefierul redactează încheierea de ședință.

(2) Încheierea se redactează de grefier în cel mult 3 zile de la data ședinței de judecată. [R.A.: art. 147 CPC 1865]

Art. 233. Cuprinsul încheierii de ședință. (1) Pentru fiecare ședință a instanței se întocmește o încheiere care va cuprinde următoarele:

a) denumirea instanței și numărul dosarului;

b) data ședinței de judecată;

c) numele, prenumele și calitatea membrilor completului de judecată, precum și numele și prenumele grefierului;

d) numele și prenumele sau, după caz, denumirea părților, numele și prenumele persoanelor care le reprezintă sau le asistă, ale apărătorilor și celorlalte persoane chemate la proces, cu arătarea calităților lor, precum și dacă au fost prezente ori au lipsit;

^[1] Alin. (1) al art. 231 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 29 din Legea nr. 310/2018.

^[2] Alin. (4) și (5) ale art. 231 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 29 din Legea nr. 310/2018.

e) numele, prenumele procurorului și parchetul de care aparține, dacă a participat la ședință;

f) dacă procedura de citare a fost legal îndeplinită;

g) obiectul procesului;

h) probele care au fost administrate;

i) cererile, declarațiile și prezentarea pe scurt a susținerilor părților, precum și a concluziilor procurorului, dacă acesta a participat la ședință;

j) soluția dată și măsurile luate de instanță, cu arătarea motivelor, în fapt și în drept;

k) calea de atac și termenul de exercitare a acesteia, atunci când, potrivit legii, încheierea poate fi atacată separat;

l) dacă judecarea a avut loc în ședință publică, fără prezența publicului ori în camera de consiliu;

m) semnătura membrilor completului și a grefierului.

(2) Încheierea trebuie să arate cum s-a desfășurat ședința, cuprinzând, dacă este cazul, mențiuni despre ceea ce s-a consemnat în procese-verbale separate.

(3) În cazul în care hotărârea se pronunță în ziua în care au avut loc dezbaterile, nu se întocmește încheierea de ședință, mențiunile prevăzute la alin. (1) și (2) făcându-se în partea introductivă a hotărârii.

Art. 234. Reguli aplicabile. (1) Dispozițiile privitoare la deliberare, opinie separată, precum și orice alte dispoziții referitoare la hotărârile prin care instanța se dezinvestește de judecarea fondului cererii se aplică în mod corespunzător și încheierilor.

(2) În cazul în care încheierile pronunțate de instanță pe parcursul judecării sunt supuse apelului sau, după caz, recursului separat de hotărârea de fond, dosarul se înaintează instanței superioare în copie certificată de grefa instanței a cărei încheiere se atacă.

(3) În cazul în care se declară apel sau, după caz, recurs împotriva unei încheieri cu privire la care există o chestiune litigioasă asupra admisibilității atacării pe cale separată a încheierii, cererea de exercitare a căii de atac se înaintează instanței superioare împreună cu o copie de pe încheierea atacată, certificată de grefa instanței. Dacă instanța de control judiciar constată admisibilitatea căii de atac, va cere instanței care a pronunțat încheierea atacată să înainteze dosarul cauzei, în condițiile alin. (2).

Art. 235. Încheieri preparatorii și interlocutorii. Instanța nu este legată de încheierile premergătoare cu caracter preparatoriu, ci numai de cele interlocutorii. Sunt încheieri interlocutorii acelea prin care, fără a se hotări în totul asupra procesului, se soluționează excepții procesuale, incidente procedurale ori alte chestiuni litigioase. [R.A.: art. 268 CPC 1865]

Art. 236. Domeniu de aplicare. Dispozițiile prezentei secțiuni se aplică atât la cercetarea procesului, cât și la dezbaterile în fond a cauzei.

Secțiunea a 2-a. Cercetarea procesului

Subsecțiunea 1. Dispoziții comune

Art. 237. Scopul și conținutul cercetării procesului. (1) În etapa de cercetare a procesului se îndeplinesc, în condițiile legii, acte de procedură la cererea părților ori din oficiu, pentru pregătirea dezbaterii în fond a procesului, dacă este cazul.

(2) În vederea realizării scopului prevăzut la alin. (1), instanța:

1. va rezolva excepțiile ce se invocă ori pe care le poate ridica din oficiu;
2. va examina cererile de intervenție formulate de părți sau de terțe persoane, în condițiile legii;
3. va examina fiecare pretenție și apărare în parte, pe baza cererii de chemare în judecată, a întâmpinării, a răspunsului la întâmpinare și a explicațiilor părților, dacă este cazul;
4. va constata care dintre pretenții sunt recunoscute și care sunt contestate;
5. la cerere, va dispune, în condițiile legii, măsuri asigurătorii, măsuri pentru asigurarea dovezilor ori pentru constatarea unei situații de fapt, în cazul în care aceste măsuri nu au fost luate, în tot sau în parte, potrivit art. 203;
6. va lua act de renunțarea reclamantului, de achiesarea pârâtului sau de tranzacția părților;
7. va încuviința probele solicitate de părți, pe care le găsește concludente, precum și pe cele pe care, din oficiu, le consideră necesare pentru judecarea procesului și le va administra în condițiile legii;
8. va decide în legătură cu orice alte cereri care se pot formula la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate;
9. va dispune ca părțile să prezinte dovada efectuării verificărilor în registrele de evidență ori publicitate prevăzute de Codul civil sau de legi speciale;
10. va îndeplini orice alt act de procedură necesar soluționării cauzei, inclusiv verificări în registrele prevăzute de legi speciale.

Art. 238. Estimarea duratei cercetării procesului. (1) La primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, judecătorul, după ascultarea părților, va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, ținând cont de împrejurările cauzei, astfel încât procesul să fie soluționat într-un termen optim și previzibil. Durata astfel estimată va fi consemnată în încheiere.

(2) Pentru motive temeinice, ascultând părțile, judecătorul va putea reconsidera durata prevăzută la alin. (1).

Art. 239. Alegerea procedurii de administrare a probelor. Judecătorul, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, pune în vedere acestora, dacă sunt reprezentate sau asistate de avocat, că pot să convină ca probele să fie administrate de către avocații lor, în condițiile art. 366-388. Dispozițiile art. 238 sunt aplicabile.

Art. 240.^[1] Locul cercetării procesului. Cercetarea procesului se desfășoară în ședință publică, cu citarea părților, dacă legea nu prevede altfel. Dispozițiile art. 154 sunt aplicabile.

Art. 241. Asigurarea celerității. (1) Pentru cercetarea procesului, judecătorul fixează termene scurte, chiar de la o zi la alta. Dispozițiile art. 229 sunt aplicabile.

(2) Dacă există motive temeinice, se pot acorda și termene mai îndelungate decât cele prevăzute la alin. (1).

(3) Judecătorii vor dispune verificarea efectuării procedurilor de citare și comunicare dispuse pentru fiecare termen. Când este cazul, instanța va ordona luarea măsurilor de refacere a acestor proceduri. În afară de aceste măsuri, instanța va putea dispune ca încunoștințarea părților să se facă și telefonic, telegrafic, prin fax, poștă electronică sau prin orice alt mijloc de comunicare ce asigură, după caz, transmiterea textului actului supus comunicării ori înștiințarea pentru prezentarea la termen, precum și confirmarea primirii actului, respectiv a înștiințării, dacă părțile au indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. Dacă încunoștințarea s-a făcut telefonic, grefierul va întocmi un referat în care va arăta modalitatea de încunoștințare și obiectul acesteia.

(4) Judecătorul poate stabili pentru părți, precum și pentru alți participanți în proces îndatoriri în ceea ce privește prezentarea dovezilor cu înscrisuri, relații scrise, răspunsul scris la interogatoriul comunicat potrivit art. 355, asistarea și concursul la efectuarea în termen a expertizelor, precum și orice alte demersuri necesare soluționării cauzei.

(5) Când este necesar pentru îndeplinirea îndatoririlor prevăzute la alin. (4), părțile, experții, traducătorii, interpreții, martorii și orice alți participanți în proces pot fi încunoștințați potrivit alin. (3). [*R.A.: art. 132' CPC 1865*]

Art. 242. Suspendarea judecării cauzei. (1) Când constată că desfășurarea normală a procesului este împiedicată din vina reclamantului, prin neîndeplinirea obligațiilor stabilite în cursul judecării, potrivit legii, judecătorul poate suspenda judecata, arătând în încheiere care anume obligații nu au fost respectate. Dispozițiile art. 189 sunt aplicabile.

(2) La cererea părții, judecata va fi reluată dacă obligațiile la care se referă alin. (1) au fost îndeplinite și, potrivit legii, aceasta poate continua. [*R.A.: art. 155' CPC 1865*]

Art. 243. Împrejurări care pun capăt procesului. În cazul în care, în cursul cercetării procesului, reclamantul renunță la judecarea cererii de chemare în judecată ori la dreptul pretins, intervine învoiala părților sau sunt admise cereri ori excepții care pun capăt în întregime procesului, fără a mai fi necesară dezbaterea asupra fondului în camera de consiliu sau în ședință publică, judecătorul se va pronunța asupra cauzei prin hotărâre.

Art. 244.^[2] Terminarea cercetării procesului. (1) Când judecătorul se socotește lămurit, declară cercetarea procesului încheiată și poate fixa un alt termen pentru dezbaterea fondului, din oficiu sau la cererea părților.

^[1] Art. 240 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 30 din Legea nr. 310/2018.

^[2] Art. 244 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 31 din Legea nr. 310/2018.

(2) În cazul în care s-a dispus dezbaterăa fondului la un alt termen, judecătorul poate pune în vedere părților să redacteze note privind susținerile lor și să le depună la dosar cu cel puțin 5 zile înainte de termenul stabilit potrivit alin. (1), fără a aduce atingere dreptului acestora de a formula concluzii orale.

Subsecțiunea a 2-a. Excepțiile procesuale

Art. 245. Noțiune. Excepția procesuală este mijlocul prin care, în condițiile legii, partea interesată, procurorul sau instanța invocă, fără să pună în discuție fondul dreptului, neregularitățile procedurale privitoare la compunerea completului sau constituirea instanței, competența instanței ori la procedura de judecată sau lipsuri referitoare la dreptul la acțiune urmărind, după caz, declinarea competenței, amânarea judecării, refacerea unor acte ori anularea, respingerea sau perimarea cererii.

Art. 246. Excepții absolute și relative. (1) Excepțiile absolute sunt cele prin care se invocă încălcarea unor norme de ordine publică.

(2) Excepțiile relative sunt cele prin care se invocă încălcarea unor norme care ocrotesc cu precădere interesele părților.

Art. 247. Invocare. (1) Excepțiile absolute pot fi invocate de parte sau de instanță în orice stare a procesului, dacă prin lege nu se prevede altfel. Ele pot fi ridicate înaintea instanței de recurs numai dacă, pentru soluționare, nu este necesară administrarea altor dovezi în afara înscrisurilor noi.

(2) Excepțiile relative pot fi invocate de partea care justifică un interes, cel mai târziu la primul termen de judecată după săvârșirea neregularității procedurale, în etapa cercetării procesului și înainte de a se pune concluzii în fond.

(3) Cu toate acestea, părțile sunt obligate să invoce toate mijloacele de apărare și toate excepțiile procesuale de îndată ce le sunt cunoscute. În caz contrar, ele vor răspunde pentru pagubele pricinuite părții adverse, dispozițiile art. 189-191 fiind aplicabile. [*R.A.: art. 136, art. 162 CPC 1865*]

Art. 248. Procedura de soluționare. (1) Instanța se va pronunța mai întâi asupra excepțiilor de procedură, precum și asupra celor de fond care fac inutilă, în tot sau în parte, administrarea de probe ori, după caz, cercetarea în fond a cauzei.

(2) În cazul în care s-au invocat simultan mai multe excepții, instanța va determina ordinea de soluționare în funcție de efectele pe care acestea le produc.

(3) Dacă instanța nu se poate pronunța de îndată asupra excepției invocate, va amâna judecata și va stabili un termen scurt în vederea soluționării excepției.

(4) Excepțiile vor putea fi unite cu administrarea probelor, respectiv cu fondul cauzei numai dacă pentru judecarea lor este necesar să se administreze aceleași dovezi ca și pentru finalizarea etapei cercetării procesului sau, după caz, pentru soluționarea fondului.

(5) Încheierea prin care s-a respins excepția, precum și cea prin care, după admiterea excepției, instanța a rămas în continuare investită pot fi atacate numai odată cu fondul, dacă legea nu dispune altfel. [*R.A.: art. 137 CPC 1865*]

Subsecțiunea a 3-a. Probele

§1. Dispoziții generale

Art. 249. Sarcina probei. Cel care face o susținere în cursul procesului trebuie să o dovedească, în afară de cazurile anume prevăzute de lege. [R.A.: art. 1169 C. civ. 1864]

Art. 250. Obiectul probei și mijloacele de probă. Dovada unui act juridic sau a unui fapt se poate face prin înscrisuri, martori, prezumții, mărturisirea uneia dintre părți, făcută din proprie inițiativă sau obținută la interogatoriu, prin expertiză, prin mijloacele materiale de probă, prin cercetarea la fața locului sau prin orice alte mijloace prevăzute de lege. [R.A.: art. 1170 C. civ. 1864]

Art. 251. Lipsa îndatoririi de a proba. Nimeni nu este ținut de a proba ceea ce instanța este ținută să ia cunoștință din oficiu.

Art. 252. Obligativitatea cunoașterii din oficiu. (1) Instanța de judecată trebuie să ia cunoștință din oficiu de dreptul în vigoare în România.

(2) Textele care nu sunt publicate în Monitorul Oficial al României sau într-o altă modalitate anume prevăzută de lege, convențiile, tratatele și acordurile internaționale aplicabile în România, care nu sunt integrate într-un text de lege, precum și dreptul internațional cutumiar trebuie dovedite de partea interesată.

(3) Dispozițiile normative cuprinse în documente clasificate pot fi dovedite și consultate numai în condițiile prevăzute de lege.

Art. 253. Posibilitatea cunoașterii din oficiu. Instanța de judecată poate lua cunoștință din oficiu de dreptul unui stat străin, cu condiția ca acesta să fie invocat. Proba legii străine se face conform dispozițiilor Codului civil referitoare la conținutul legii străine.

Art. 254. Propunerea probelor. Rolul instanței. (1) Probele se propun, sub sancțiunea decăderii, de către reclamant prin cererea de chemare în judecată, iar de către pârât prin întâmpinare, dacă legea nu dispune altfel. Ele pot fi propuse și oral, în cazurile anume prevăzute de lege.

(2) Dovezile care nu au fost propuse în condițiile alin. (1) nu vor mai putea fi cerute și încuviințate în cursul procesului, în afară de cazurile în care:

1. necesitatea probei rezultă din modificarea cererii;

2. nevoia administrării probei reiese din cercetarea judecătorească și partea nu o putea prevedea;

3. partea învederează instanței că, din motive temeinic justificate, nu a putut propune în termen probele cerute;

4. administrarea probei nu duce la amânarea judecării;

5. există acordul expres al tuturor părților.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (2), partea adversă are dreptul la proba contrară numai asupra aceluiși aspect pentru care s-a încuviințat proba invocată.

(4) În cazul amânării, pentru motivele prevăzute la alin. (2), partea este obligată, sub sancțiunea decăderii din dreptul de a administra proba încuviințată:

a) să depună lista martorilor în termen de 5 zile de la încuviințarea probei, când se cere proba cu martori;

b) să depună copii certificate de pe înscrisurile invocate cu cel puțin 5 zile înainte de termenul fixat pentru judecată, dacă s-a încuviințat proba cu înscrisuri;

c) să depună interogatoriul în termen de 5 zile de la încuviințarea acestei probe, în cazurile în care interogatoriul trebuie comunicat, potrivit legii;

d) să depună dovada plății cheltuielilor necesare efectuării expertizei, în termen de 5 zile de la numirea expertului sau în termenul stabilit de instanță potrivit dispozițiilor art. 331 alin. (2), dacă s-a încuviințat proba expertizei.

(5) Dacă probele propuse nu sunt îndestulătoare pentru lămurirea în întregime a procesului, instanța va dispune ca părțile să completeze probele. De asemenea, judecătorul poate, din oficiu, să pună în discuția părților necesitatea administrării altor probe, pe care le poate ordona chiar dacă părțile se împotrivesc.

(6) Cu toate acestea, părțile nu pot invoca în căile de atac omisiunea instanței de a ordona din oficiu probe pe care ele nu le-au propus și administrat în condițiile legii. *[R.A.: art. 129 alin. (5) și (5'), art. 138 CPC 1865]*

Recurs în interesul legii. A se vedea Decizia nr. 9/2020 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, redată în extras *infra*, la art. 479.

Art. 255. Admisibilitatea probelor. (1) Probele trebuie să fie admisibile potrivit legii și să ducă la soluționarea procesului.

(2) Dacă un anumit fapt este de notorietate publică ori necontestat, instanța va putea decide, ținând seama de circumstanțele cauzei, că nu mai este necesară dovedirea lui.

(3) Uzanțele, regulile deontologice și practicile statornicite între părți trebuie probate, în condițiile legii, de către cel care le invocă. Regulamentele și reglementările locale trebuie dovedite de către cel care le invocă numai la cererea instanței.

(4) La cererea instanței, autoritățile competente sunt obligate să îi comunice, în termenul stabilit, toate informațiile, înscrisurile ori reglementările solicitate. *[R.A.: art. 167 alin. (1) teza I CPC 1865]*

Legislație conexă: art. 1 CC.

Art. 256. Convenții asupra probelor. Convențiile asupra admisibilității, obiectului sau sarcinii probelor sunt valabile, cu excepția celor care privesc drepturi de care părțile nu pot dispune, a celor care fac imposibilă ori dificilă dovada actelor sau faptelor juridice ori, după caz, contravin ordinii publice sau bunelor moravuri.

Art. 257. Renunțarea la probă. (1) Când o parte renunță la probele propuse, cealaltă parte poate să și le însușească.

(2) Instanța poate dispune administrarea din oficiu a probei la care s-a renunțat. *[R.A.: art. 168 alin. (3) CPC 1865]*

Art. 258. Încuviințarea probelor. (1) Probele se pot încuviința numai dacă sunt întrunite cerințele prevăzute la art. 255, în afară de cazul când ar exista pericolul ca ele să se piardă prin întârziere.